

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-261-271

УДК 349.6

А. В. ГУРОВА,
кандидат юридичних наук*
ORCID: 0000-0003-4134-761X

Марина ЛУСТОСА,
юрист у Бразилії, студент-магістр
з екологічного права та містобудування
Університету Ліможа (Франція).

Жульєн МОНГРОЛЛЕ,
студент-магістр
з екологічного права та містобудування
Університету Ліможа (Франція).

НОВИЙ ПІДХІД ДО ДОСТУПУ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЗАХИСТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ

Стаття є дослідженням науковців з двох континентів та трьох національних правових систем, які репрезентують різні підходи до забезпечення процесуальних прав на охорону навколишнього природного середовища. В результаті порівняльного дослідження двох конвенцій, присвячених цьому питанню, було виявлено нові парадигми, на яких має ґрунтуватися взаємодія людини та навколишнього середовища в майбутньому.

Ключові слова: Орхуська конвенція, Конвенція Есказу, ефективність процесуальних прав, право навколишнього середовища.

Hurova Anna, Lustosa Maryna, Mongrolle Zhulien. Une nouvelle approche pour l'accès aux informations environnementales et la protection des droits environnementaux.

L'article est une étude de scientifiques de deux continents et de trois systèmes juridiques nationaux qui représentent différentes approches pour garantir les droits procéduraux à la protection de l'environnement. À la suite d'une étude comparative des deux Conventions sur ce sujet, de nouveaux paradigmes ont été identifiés qui sous-tendent les interactions entre l'homme et l'environnement à l'avenir.

Mots-clés: Convention d'Aarhus, Convention d'Escazú, Efficacité des droits procéduraux, Droit de l'environnement.

Hurova Anna, Lustosa Maryna, Mongrolle Zhulien. A new approach to access to environmental information and protection of environmental rights.

The article is a study of scientists from two continents and three national legal systems that represent different approaches to securing procedural rights to environmental protection. As a result of a comparative study of the two conventions on this subject, new paradigms have been identified that underpin human and environment interactions in the future.

Key words: Aarhus Convention, Escazú Convention, Effectiveness of Procedural Rights, Environmental Law.

Вступ. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (далі – Орхуська конвенція), підписана 25 червня 1998 р., була розроблена

*Hurova Anna, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)

Економічною комісією Організації Об'єднаних Націй для Європи (СЄЕ-UN), проте вона є і наразі залишається відкритою для приєднання будь-якої держави, навіть розташованої за межами європейського континенту. Поряд з цим, 4 березня 2018 р. в рамках Економічної комісії для Латинської Америки та Карибського басейну (CEPALC) була прийнята Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (далі – Конвенція Есказу) з амбіцією встановити ті самі процесуальні права, що і Орхуська конвенція.

Огляд літератури. Проблемні питання реалізації прав щодо доступу до інформації, участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, відповідно до Орхуської конвенції, були предметом дослідження широкого кола науковців, зокрема відповідно до поставленої мети в цій статті аналізуються роботи Гонзало Соззо, Естель Бросет, Жанін Патрік, Маріон Паолетті, Мішеля Прієра, Труїлле Маренго тощо. Поряд з цим, дослідження забезпечення відповідних прав згідно із Конвенцією Есказу, а тим більше компаративний аналіз основних положень цих двох Конвенцій, поки що не проводився.

Постановка проблеми дослідження. В своєму дослідженні ми виходили з двох гіпотез, які могли б виправдати прийняття конвенції Есказу: з одного боку, Конвенція Есказу могла б бути відповіддю країн Латинської Америки на проблеми ефективності Орхуської конвенції; з іншого боку, ця Конвенція буде представляти собою реалізацію специфічної концепції охорони навколишнього середовища в Латинській Америці. Саме відповідям на ці питання присвячене подальше дослідження.

Мета цієї статті – зрозуміти, чому держави Латинської Америки хотіли прийняти власну регіональну конвенцію, навіть коли вони могли приєднатися до Орхуської конвенції з тими самими правами? Методологія, що використовується для відповіді на це питання, складалася з бібліографічного дослідження наукових джерел та інтерпретації текстів обох конвенцій та національних текстів, які їх реалізують.

Виклад основного матеріалу. Право на навколишнє середовище може бути ефективним лише в тому випадку, якщо бенефіціари цього права реалізовуватимуть його. Тому ефективний захист навколишнього середовища передбачає визнання процесуальних прав на відповідне благо кожного, для забезпечення чого було прийнято Орхуську конвенцію. Матеріальне право на навколишнє середовище розвивалося паралельно із визнанням процесуальних прав на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань охорони довкілля. Однак, положення сталого розвитку як провідної парадигми екологічного права викликали сумніви в контексті ефективності процесуальних прав на навколишнє середовище. Таким чином, ці сумніви могли змусити держави Латинської Америки прийняти іншу конвенцію, яка визнає ті ж процесуальні права, що й Орхуська конвенція, але які розвинуті з позицій нової парадигми охорони навколишнього середовища. На це вказує, наприклад, закріплення у ст. 3 Конвенції Есказу принципів її імплементації, серед яких такі прогресивні як нерегресивності та прогресивної реалізації, справедливості між поколіннями та максимального розкриття інформації. Для порівняння, в Орхуській конвенції ні ці нові, ні більш традиційні для екологічного права принципи взагалі чітко не виокремлюються. На нашу думку, остання закріплює, з одного боку, антропоцентричне бачення охорони довкілля, а з іншого – логіку сталого розвитку. Розглянемо більш детально кожну з цих парадигм.

Орхуська конвенція закріплює процесуальні права щодо забезпечення людиною права на сприятливе навколишнє середовище. У зв'язку з цим виникає питання, чи залишається в цій парадигмі право на захист самого навколишнього середовища. Орхуська конвенція є частиною міжнародного екологічного права, яке сильно позначене антропоцентричною концепцією, тобто захистом навколишнього середовища людиною для людини.

Вказане рельєфно відображено в ст. 2 Орхуської конвенції, яка висвітлює бажання захистити антропоцентричне середовище, зокрема, у розрізненні двох термінів, а саме: «громадськість» та «заінтересована громадськість». Стаття 2 передбачає визначення «громадськості» як «однієї або декількох фізичних чи юридичних осіб, їхнього об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою». Слідом за цим визначення «заінтересованої громадськості» є значно вужчим та полягає у громадськості, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість. Ця відмінність не є тривіальною, оскільки дає змогу виділити дві різні групи, які потім не мають доступу до однакових прав. Дійсно, право доступу до інформації, закріплене в ст. 4 Орхуської Конвенції, призначене для громадськості в широкому сенсі, а тому будь-яка фізична чи юридична особа має можливість реалізувати це процесуальне право.

Однак, що стосується доступу до правосуддя, передбаченого ст. 9 Орхуської конвенції, права є вужчими. У частині 2 цієї статті зазначається, що «кожна Сторона повинна забезпечити в рамках свого національного законодавства, щоб предстанки заінтересованої громадськості проявили достатній інтерес або вважали, що мало місце порушення того чи іншого права, коли це обумовлено адміністративно-процесуальними нормами». Таким чином, доступ до правосуддя передбачений лише для «заінтересованої громадськості», визначеній у ст. 2 Орхуської конвенції, тобто особам, на яких «справляє або може справити вплив процес прийняття рішень» про навколишнє середовище¹. Таким чином, доступ до правосуддя дає змогу покращити охорону навколишнього середовища з моменту, коли людина зазнала небезпеки або ризикує від неї постраждати, але не дає змоги захистити довкілля, коли під загрозою цілі екосистеми, погіршення яких можуть не явно впливати на права людини. Крім того, інтерес відображає почуття внутрішньої приналежності, яке виникає довільно у людини. Таким чином, шкоду навколишньому середовищу можна завдати без того, щоб хтось відчув себе занепокоєним, відтак ця шкода ніколи не буде відшкодована. З огляду на це, важлива роль відводиться саме об'єднанням з охорони навколишнього середовища, які, виконуючи умови, встановлені державами, мають пільговий доступ до правосуддя для оскарження рішень, що впливають на навколишнє середовище.

Підписанню Орхуської конвенції у 1998 р. 39 державами передувало Конференція в Ріо в 1992 р., де вперше на міжнародному рівні було визнано поняття «сталого розвитку». Ця концепція бере свій початок з доповіді Брунтланд «Наше спільне майбутнє», що датується 1987 р., у якій це поняття ґрунтовно розкривається. Згідно з доповіддю Брунтланд, сталий розвиток «це розвиток, який відповідає потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх

покоління задовольняти власні потреби»². Сьогодні він визначений як режим розвитку, орієнтований на сталість, що дозволяє захистити довкілля, забезпечити економічне зростання та соціальний добробут, що перетворюється на практику постійного пошуку балансу між цими різними аспектами.

Пошук цього балансу не впливає явно з тлумачення Орхуської конвенції, однак в її тексті є елементи, які підкреслюють бажання узгодити охорону навколишнього середовища та економічне зростання. Особливо це стосується ст. 4, яка забезпечує відносно широкий доступ до інформації з питань охорони навколишнього середовища, адже це право є відкритим для громадськості, а не лише для заінтересованої громадськості. Поряд з цим, її положення закріплюють і винятки, зокрема, можливість відхилення запиту на доступ до інформації у випадку, якщо її розкриття негативно вплине «на комерційну та промислово-таємницю, коли ця таємниця захищена законом з метою відстоювання законного економічного інтересу або права інтелектуальної власності»¹. Таким чином, державний орган завжди має свободу не надавати певну інформацію, зокрема, під приводом захисту економічних інтересів.

І навпаки, Конвенція Есказу згадує не «осіб, які мають інтерес», а «осіб або групи, що перебувають у вразливих ситуаціях». Для цього є щонайменше два пояснення. По-перше, коли була прийнята Орхуська конвенція, проблема «екологічної вразливості» була недостатньо визнана на міжнародному рівні. По-друге, історично європейські держави не визнавали існування людей або груп у ситуаціях екологічної вразливості.

Приклад України, тим не менше, може довести, що необхідність у визнанні такого статусу є, адже Чорнобильська катастрофа 26 квітня 1986 р. показала, наскільки беззахисними можуть бути люди без інформації про свою екологічну вразливість. Наразі в Україні також існує ситуація, коли частина її жителів перебувають в стані екологічної вразливості. Війна на Сході України спричиняє повені, осідання та екологічно небезпечні аварії на підприємствах. З 2014 р. по 2017 р. підприємства регіону зафіксували понад 500 інцидентів, деякі з яких становили потенційну небезпеку для людей та навколишнього середовища. Люди, які проживають у цьому регіоні, є заінтересованими, але вони не можуть отримати доступ до інформації та брати участь у прийнятті рішень або в судових процесах стосовно своєї вразливості в такому навколишньому середовищі, очевидно, враховуючи виняткові обставини, тому ці люди просто змушені переїжджати³. Однак, могло б бути інакше, якби Орхуська конвенція, як і Конвенція Есказу, визнала категорію людей у вразливих екологічних ситуаціях як процесуальну сторону.

Таким чином, антропоцентричний підхід до захисту навколишнього середовища, застосований в контексті парадигми сталого розвитку, де цей захист має балансувати з економічним розвитком та соціальним добробутом, в рамках Орхуської конвенції можуть слугувати причиною прийняття країнами Південної Америки власної Конвенції.

Орхуська конвенція передбачає встановлення найширшого кола процесуальних прав на користь, зокрема, асоціацій з охорони навколишнього природного середовища, з метою забезпечення поваги до загального інтересу суспільства в цій сфері. Цю інноваційну на той час ініціативу можна порівняти з процесом децентралізації захисту цього загального екологічного інтересу. Однак, практичне застосування положень Орхуської конвенції залишило деяких латиноамерикан-

ських екологів невдоволеними. Йдеться про те, що практика активного втручання держав-членів Конвенції Есказу могла б мати перевагу перед інноваційними положеннями Орхуської конвенції, які мали тенденцію до децентралізації охорони навколишнього середовища. Цю тезу слід проаналізувати в двох площинах: 1) контролю органів державної влади над рішеннями, що стосуються загального екологічного інтересу; 2) судового захисту екологічних прав.

У преамбулі Орхуської конвенції передбачено, що захист та поліпшення навколишнього середовища на користь нинішнього та майбутніх поколінь передбачає доступ громадян до екологічної інформації і що вони повинні бути «уповноважені» брати участь у процесі прийняття рішень¹. Термін «уповноважений» передбачає делегування повноважень від органів державної влади фізичним особам для участі у рішеннях, які стосуються загального екологічного інтересу, нарівні з органом, компетентним для прийняття рішення. Державні органи зберігають ключову роль у такій «допомозі» для того, щоб люди могли реалізувати свої права. Однак, незважаючи на 18 років застосування Орхуської конвенції, держави-учасниці поділяють позицію щодо мінімалістичного тлумачення понять «інформація про довкілля», «рішення в екологічних питаннях» та «заінтересована громадськість». Визначення їх обсягу є визначальним для реалізації прав, гарантованих Орхуською конвенцією.

Більшість держав перенесли в національні законодавства закріплені в Орхуській конвенції права, створивши спеціальний субсидіарний режим для екологічних питань. Тобто, механізми реалізації прав осіб на доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя відрізняються залежно від того, стосуються вони чи ні екологічних питань. Такий підхід закономірно призвів до загальної плутанини органів державної влади щодо застосовного режиму та тенденції цих органів до мінімалістичного тлумачення сфери застосування Орхуської конвенції. Видається, що перш за все люди, які мають найменший інтерес до охорони навколишнього середовища, отримують пільговий доступ до прийняття рішень, оскільки можуть надавати економічну підтримку реалізації проектів.

Нарешті, держави-учасниці Орхуської конвенції, як правило, роблять мінімалістичне тлумачення статей Конвенції, щоб підтримувати контроль за прийняттям громадських рішень у питаннях навколишнього середовища з відносним «врахуванням» публічних коментарів. Застосування Орхуської конвенції на національному рівні дозволяє лише моніторити потреби громадян, які не можуть бути виражені інакше, ніж носіями публічної влади. Такий спосіб діяльності вже не утверджує активну роль людей у прийнятті рішень, а просто сприяє соціальній прийнятності рішень, які дозволяють реалізувати економічні проекти, які іноді спричиняють забруднення навколишнього середовища⁴.

Крім того, в Орхуській конвенції держави заклали бажання зберегти свободу держав самостійно регулювати доступ до органів національного правосуддя. Проте ці гарантії занадто часто залишаються погано виконаними, адже дуже складно досягти оптимальної процедури судового розгляду за часом, справедливістю та вартістю. Держави-учасниці Орхуської конвенції змогли обмежити доступ до судів за допомогою обмежувальної інтерпретації інтересів заявників до вжиття заходів проти екологічних рішень. Яскравим прикладом тут, на жаль, є Україна, процесуальні кодекси якої закріплюють правовий статус заінтересованих осіб

як таких процесуальна правосуб'єктність яких не впливає з матеріально-правової заінтересованості, адже останню мають лише сторони. Тобто це особи, права яких можуть бути зачеплені в результаті вирішення спорів між сторонами, а самі заінтересовані особи ініціювати розгляд справи у суді не можуть.

Насправді, заінтересованість діяти раніше, ніж буде наданий «широкий доступ до правосуддя» у питаннях охорони навколишнього середовища, на практиці в основному зводиться до привілейованого доступу асоціаціями з охорони навколишнього середовища, які відповідають певним критеріям, встановленим державами. З іншого боку, заявники, які є фізичними особами, повинні завжди демонструвати особливий інтерес до рішення щодо навколишнього середовища. Це вимагає від них показати, як їх стосується це рішення, що можна назвати об'єктивним інтересом, а також продемонструвати, що цим рішенням порушено право громадянина, що вже характеризується як інтерес суб'єктивного характеру. Однак, ці різні категорії інтересів не слід розділяти занадто чітко, оскільки іноді судді можуть вимагати від заявника продемонструвати, як на нього безпосередньо та особисто впливає оскаржуване рішення. В останньому випадку для оцінки заінтересованості в діях, яка має бути об'єктивною, суд зажадає продемонструвати порушення суб'єктивного права⁵.

Заінтересованість вживати заходів передбачена ще більш обмежуючим чином щодо оскарження рішень, прийнятих інституціями Європейського Союзу (ЄС). Так, Орхуський комітет вважає, що право ЄС, яке також включає судову практику Суду ЄС, не відповідає ст. 9 Орхуської конвенції⁶. Однак ЄС хотів би оскаржити рекомендації Комітету на тій підставі, що вони не відповідають специфіці його правової системи⁷.

Таким чином, незважаючи на активну критику Орхуського комітету, держави змогли встановити мінімалістичне застосування положень Конвенції, щоб, з одного боку, зберегти контроль над своїми рішеннями, а з іншого - забезпечити повагу до власних інтересів і, в тому числі економічних, на шкоду загальним інтересам охорони навколишнього середовища. Ці причини можуть пояснити, чому держави-члени Економічної комісії для Латинської Америки та Карибського басейну розробили власну Конвенцію.

З кінця 2000-х Латинська Америка створила справжню лабораторію з розробки стандартів охорони навколишнього середовища, в межах якої Конвенція Есказу становить собою важливий експеримент. Тому необхідно спочатку пояснити специфічну парадигму охорони навколишнього природного середовища в країнах Латинської Америки, а потім реалізацію цієї парадигми в рамках Конвенції Есказу.

Латиноамериканський континент зазнав авторитарних режимів протягом 20 століття, але наприкінці цього століття таки сформувалася демократія, з'явилися нові конституції країн Латинської Америки та Карибського басейну, що містять ключові права людини. Поряд з цим, економіка країн Латинської Америки по суті заснована на експлуатації природних ресурсів, проте починаючи з 90-х років, країни Латинської Америки та Карибського басейну виявляють бажання захищати довкілля, інакше, ніж в концепції сталого розвитку як її розуміють на європейському континенті. Для вивчення концепції, характерної для країн Латинської Америки, ми повинні спочатку вивчити концепцію «витривалого» розвитку (*développement «perdurable»*), після чого розглянути, розвинутий на її підставі рух «доброго життя» (*«bon vivre»*).

Всупереч концепції сталого розвитку, акцент у текстах конституцій держав Латинської Америки робиться на ідеї визнання права на навколишнє середовище як розмитого права «третього покоління» та права трансгенерації стосовно майбутніх поколінь⁸.

Поняття «розмитих» прав вказує на особливість правового порядку держав Південної Америки. Ці права мають «транс індивідуальну» та неподільну природу, тобто вони є частиною суб'єктивних прав індивідів, але їх реалізація повинна здійснюватися з огляду на суспільство, до якого належить цей індивід. Таким чином, право на навколишнє середовище може обмежувати певні права, гарантувати публічний інтерес над приватним інтересом.

Наприклад, у Конституції Бразилії екологічне законодавство обмежує право власності через поняття «екологічна функція власності» та «соціальна функція власності»⁹. Це поняття виходить за межі концепції індивідуальної чи публічної власності. Так само в Конституції Аргентини ми знаходимо ідею розмитого права, а саме в ст. 41 передбачається, що «всі мешканці мають право користуватися здоровим, збалансованим середовищем, придатним для розвитку людини та виробничої діяльності, щоб вони могли задовольнити нинішні потреби без шкоди майбутнім поколінням; і вони зобов'язані зберегти його...»¹⁰.

За словами професора Гонсало Соццо, ці характеристики конституціоналізму Латинської Америки створили розвиток, який перевершує ідею сталого розвитку, який він називає «витривалим розвитком». За словами автора, рух за витривалий розвиток є сильнішим у вищих судах цих країн, які ухвалюють рішення, намагаючись узгодити ліберальні та розмиті права¹¹.

Розвиток концепції витривалого розвитку в Конституціях латиноамериканських держав просувається поряд з рухом «доброго життя». Ця форма охорони навколишнього середовища присутня в правовій системі Болівії та Еквадору. Вона виходить за рамки різних галузей права, а також впливає на економічну та соціальну сфери та розуміється в тому сенсі, що пошук хороших умов життя повинен привести людей до гарантії захисту свого довкілля.

Метою цієї теорії є розгляд людини і природи як рівноправних та взаємозалежних, кожна з яких має власну ідентичність. Щоб краще зрозуміти цю теорію, можна звернутися до твердження Акості: «Концепція „доброго життя“ стосується життя з низкою соціальних, економічних та екологічних прав та гарантій і висвітлена у керівних принципах економічного режиму, який сприяє гармонійним відносинам між фізичними і юридичними особами та природою»¹². Іншими словами, в цій філософії економіка розвивається всередині навколишнього середовища і не становить ні його підтримку, ні рівню йому сферу, як у концепції сталого розвитку.

Наприклад, це стосується Конституції Еквадору, в якій закріплено, що природа отримала правосуб'єктність. Дійсно, ця Конституція передбачає главу 7, присвячену «Правам природи», ст. 71 якої передбачає, що «природа або Pacha Mama відтворюється і реалізує життя, тому має право на повагу її існування і право підтримувати та відновлювати свої життєві цикли, структуру, функції та еволюційні процеси»¹³. Права природи підкріпилися після прийняття Закону про права Матері-Землі, в якому чітко закріплено правосуб'єктність природи як предмет права.

Таким чином, бажання відобразити нову парадигму охорони навколишнього природного середовища, безумовно, стало однією з ключових причин розробки нової Конвенції державами Латинської Америки та їх відмову стати стороною

Орхуської конвенції, навіть якщо буквально тексти обох документів подібні.

Слід нагадати, що Конвенція Есказу, як і Орхуська конвенція, стосується процесуальних прав, а тому не встановлює прав на природу. Однак, хоча Конвенція Есказу прямо не посиляється на поняття «витривалий розвиток» або «добре життя», ці концепції можна простежити за допомогою аналізу розширення механізмів доступу до правосуддя, через справжнє включення до цих процесів громадянського суспільства.

Одним із досягнень Конвенції Есказу порівняно з Орхуською конвенцією є розширення доступу до правосуддя в екологічній сфері. У пункті 1 ст. 8 визначено, що кожна особа повинна мати «загальну активну правосуб'єктність щодо захисту довкілля відповідно до національного законодавства». Ця ідея впливає з розгляду права на навколишнє середовище як розмитого права. Прочитавши ст. 225 Конституції Бразилії, співвіднесена зі ст. 41 Конституції Аргентини, вбачається, що ці тексти встановлюють як відповідальність, так і право на здорове середовище як для публічної влади, так і народу. Оскільки народ має обов'язок захищати довкілля, держава повинна надавати не лише інформацію, необхідну для реалізації права на здорове довкілля, а й засоби, необхідні для його захисту.

Аргентина та Бразилія вже створили механізми для громадян щодо захисту свого права на здорове довкілля. У Бразилії найбільш широко застосовується така процедура охорони навколишнього середовища як Громадська цивільна дія. Що стосується Аргентини, Конституція передбачає в своїй ст. 43 процедуру «(...) Ця дія спрямована на боротьбу проти будь-якої форми дискримінації прав щодо охорони навколишнього середовища, ..., а також прав, що впливають на громаду загалом. Її може реалізувати потерпіла сторона, захисник та об'єднання, створені для цієї мети та зареєстровані відповідно до положень закону, що визначає порядок та форми їх організації»¹⁰.

Таким чином, можна сказати, що в контексті аргентинського та бразильського законодавства ст. 8 Конвенції Есказу дозволить розширити доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Ще один цікавий внесок Конвенції Есказу полягає в тому, що вона стосується «вразливих людей або груп», які в більшості випадків найбільше страждають від екологічних проблем. Вираз «особи або групи у вразливих ситуаціях» визначається пунктом «е» ст. 2 Конвенції Есказу як «особи або групи, що стикаються з особливими труднощами в повному обсязі реалізувати свої права, визначені в цій Конвенції, через обставини або умови, зрозумілі в національному контексті кожної Сторони та відповідно до її міжнародних зобов'язань»¹⁴.

Латинська Америка є континентом великого культурного різноманіття, включаючи корінних жителів, які не володіють державною офіційною мовою. Крім того, Латинська Америка, на жаль, належить до частини світу, де живе багато неграмотних людей. Навіть формально освічені люди можуть мати труднощі з розумінням документів, наданих компаніями і навіть державами. Ця проблема ускладнюється недобросовісною органів державної влади щодо надання неправильно сформульованої або непотрібної інформації, маскування правди та запобігання доступу громадян до інформації. Як правило, ці люди живуть у сільській місцевості або заповідниках, які є районами, де здійснюються найважливіші проекти з точки зору впливу на навколишнє середовище та добробут людини. Однак, виразне визнання осіб або груп у вразливих екологічних ситуаціях робить крок назустріч цим особам.

Включення людей або груп у вразливих ситуаціях – це питання не лише їх визнання, але й забезпечення засобів для реалізації їх прав. Говорячи про форму розповсюдження інформації, п. 6 ст. 6 Конвенції Есказу передбачає, що «Кожна Сторона гарантує у випадку неминучої загрози здоров'ю чи довкіллю, що відповідний компетентний орган негайно та через найефективніші засоби масової інформації оприлюднить всю відповідну інформацію, яка є в його повноваженнях, що дозволить громадськості вживати заходів для запобігання або мінімізації можливої шкоди»¹⁴.

Кожна Сторона повинна розробити та впровадити систему раннього попередження, використовуючи наявні механізми. Це є важливим, особливо якщо в регіоні є спільнота, яка знаходиться під загрозою. Так, наприклад, у місті Брумадіну, штат Мінас-Жерайс, Бразилія, грязьовий сіль вбив 126 людей, а 122 зникли безвісти. Це сталося тому, що дзвонів тривоги не було, а тому ніхто не знав, що відбувається. У цьому випадку чітке та ефективне розповсюдження інформації могло б врятувати населення міста.

Висновки. Підводячи підсумки проведеного дослідження, слід зробити такі висновки. По-перше, закріплена в Орхуській конвенції парадигма сталого розвитку, попри свою інноваційність та критичну важливість як міжнародного документа, присвяченого саме процесуальним екологічним правам, все ж має ряд недоліків, пов'язаних зі звуженим тлумачення управомоченого складу осіб, які мають найширший спектр цих прав, а також з необхідністю постійного балансування між екологічними інтересами та економічною вигодою, яке часто схиляється в бік останнього. По-друге, попри наявність тих самих проблем, слід позитивно відзначити практику держав Латинської Америки, які завдяки збереженню у своєму складі корінних народів, змогли трансформувати концепцію сталого розвитку в так звані концепції «витривалого розвитку» та «доброго життя», побудовані вже не на балансі екологічних та економічних інтересів, а на превалюванні перших. Звичайно, практична реалізація цих ідеологічних засад має пройти ще великий шлях до ефективності, але саме їх чітке формулювання, що виражається, зокрема, у визнанні на міжнародному рівні окремої правосуб'єктності людей у вразливих екологічних ситуаціях, на нашу думку, вже становить підґрунтя для подальших змін в напрямку збереження планети для майбутніх поколінь.

1. Convention sur l'accès a l'information, la participation du public au processus décisionnel et l'accès a la justice en matière d'environnement. United Nations. URL : https://treaties.un.org/doc/Treaties/1998/06/19980625%2008-35%20AM/Ch_XXVII_13p.pdf; 2. Future, Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>; 3. Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine. Environmental damage in eastern Ukraine and recovery priorities. URL : <https://menr.gov.ua/files/images/news/24012018/Environmental%20Damage%20in%20Eastern%20Ukraine%20and%20Recovery%20Priorities.pdf>; 4. Marion, Paoletti. «L'invention d'un nouveau référendum pour « résoudre la crise » à Notre-Dame-des-Landes ». Revue française de droit Constitutionnel. 2017., 2017/1 (№ 109), P. 173–196; 5. Janin, Patrick. Communication au Comité d'examen du respect. URL : https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2015-135-France/Communication_France_Janin_04.11.2015_fre_Redacted.pdf; 6. Prieur, Michel. «L'Union européenne menace la Convention d'Aarhus sur l'accès à la justice en matière d'environnement ». Revue juridique

de l'environnement, 2018, 2018/2. Vol. 43. P. 223–225. 7. Truilhé-Marengo, Estelle Brosset et Eve. « L'accès au juge dans le domaine de l'environnement : le hiatus du droit de l'union européenne ». Revue des droits et libertés fondamentaux. 2018, chronique n°07. 8. *Paulo Affonso Leme Machado*. L'environnement et la Constitution brésilienne. Cahiers du Conseil constitutionnel (Dossier : Constitution et environnement), janvier 2004, №15. 9. Brésil, Constitution de la République Fédérative du 1988. URL : <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/fr/br/br117fr.pdf>. 10. Constitution, Argentina's. Oxford University Press, Inc., 1853 with amendments. URL : https://www.constituteproject.org/constitution/Argentina_1994.pdf?lang=en; 11. «Los Nuevos Modelos Constitucionales Alternativos Al Desarrollo En América Del Sur (Buen Vivir Y Desarrollo Perdurable En La Arena Del Derecho)». Gonzalo, SOZZO. Buenos Aires,; octubre/ diciembre 2014, Revista de Derecho Ambiental, P. 77–98. 12. «Sólo imaginando otros mundos, se cambiará éste. Reflexiones sobre el Buen Vivir». Plataforma Buen Vivir. el 27 marzo, 2012. URL : <http://www.plataformabuenvivir.com/2012/03/acosta-reflexiones-buen-vivir/>; 13. Ecuador, Constitución de 2008 República del. URL : <http://pdba.georgetown.edu/Constitutions/Ecuador/english08.html>; 14. Acordo Regional sobre Acesso à Informação, Participação Pública e Acesso à Justiça em Assuntos Ambientais na América Latina e no Caribe. 2018. URL : https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/43611/S1800493_pt.pdf.

References

1. Convention sur l'accès a l'information, la participation du public au processus décisionnel et l'accès la justice en matière d'environnement. United Nations. URL : https://treaties.un.org/doc/Treaties/1998/06/19980625%2008-35%20AM/Ch_XXVII_13p.pdf. 2. Future, Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>. 3. Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine. Environmental damage in eastern Ukraine and recovery priorities. URL : <https://menr.gov.ua/files/images/news/24012018/Environmental%20Damage%20in%20Eastern%20Ukraine%20and%20Recovery%20Priorities.pdf>. 4. *Marion, Paoletti*. «L'invention d'un nouveau référendum pour « résoudre la crise » à Notre-Dame-des-Landes ». Revue française de droit Constitutionnel. 2017., 2017/1 (№ 109), P. 173–196; 5. *Janin, Patrick*. Communication au Comité d'examen du respect. URL : https://www.unec.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2015-135-France/Communication_France_Janin_04.11.2015_fre_Redacted.pdf. 6. *Prieur, Michel*. «L'Union européenne menace la Convention d'Aarhus sur l'accès à la justice en matière d'environnement ». Revue juridique de l'environnement, 2018, 2018/2 (Vol. 43), P. 223–225; 7. Truilhé-Marengo, Estelle Brosset et Eve. « L'accès au juge dans le domaine de l'environnement : le hiatus du droit de l'union européenne ». Revue des droits et libertés fondamentaux. 2018, chronique n°07; 8. *Paulo Affonso Leme Machado*. L'environnement et la Constitution brésilienne. Cahiers du Conseil constitutionnel (Dossier : Constitution et environnement), janvier 2004, № 15; 9. Brésil, Constitution de la République Fédérative du 1988. URL : <https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/fr/br/br117fr.pdf>. 10. Constitution, Argentina's. Oxford University Press, Inc., 1853 with amendments. URL : https://www.constituteproject.org/constitution/Argentina_1994.pdf?lang=en. 11. «Los Nuevos Modelos Constitucionales Alternativos Al Desarrollo En América Del Sur (Buen Vivir Y Desarrollo Perdurable En La Arena Del Derecho)». Gonzalo, SOZZO. Buenos Aires,; octubre/ diciembre 2014., Revista de Derecho Ambiental, P. 77–98. 12. «Sólo imaginando otros mundos, se cambiará éste. Reflexiones sobre el Buen Vivir». Plataforma Buen Vivir. el 27 marzo, 2012. URL : <http://www.plataformabuenvivir.com/2012/03/acosta-reflexiones-buen-vivir/>. 13. Ecuador, Constitución de 2008 República del. URL : <http://pdba.georgetown.edu/Constitutions/Ecuador/english08.html>. 14. Acordo Regional sobre Acesso à Informação, Participação Pública e Acesso à Justiça em Assuntos Ambientais na América Latina e no Caribe. 2018. URL : https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/43611/S1800493_pt.pdf.

Hurova Anna, Lustosa Maryna, Mongrolle Zhulien. A new approach to access to environmental information and protection of environmental rights.

The Aarhus Convention concerning the right of information, participation and access to the justice in the environmental field was adopted in 25 June 1998, and came into effect in 30 October 2001 as part of the United Nations Economic Commission for Europe (ECE-UN) is open for the adherence for every State even if not located in the European continent. However, in Mars 4, 2018, the Escazú Convention was adopted as a part of the Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC), enshrining the same procedurals rights that Aarhus. The objective of this article is to understand why Latin-American states have chosen to create their own regional convention, even if they could have joined the Aarhus Convention concerning the same rights? The approach used to the making of this article was the bibliographic research et the interpretation of legislation and the conventions.

In conclusion there's two hypotheses justify the adoption of a certain convention, the Escazú Convention could be the answer of the Latin American towards the effectiveness of the Aarhus Convention, for instance minimization of effective realization of judicial protection of environmental rights and also, the Escazú Convention is the translation of the specific conception of environmental protection in Latin America.

Also, the study found that States of Latin American and the Caribbean, through preservation of indigenous peoples, are able to transform the concept of sustainable development into so-called "continued development" and "good life" concepts. These concepts are not based on the balance of environmental and economic interests, but on the predominance of the first one. The practical implementation of these ideological foundations must go a long way to being effective, but clear wording of individual legal personality of people in fragile environmental situations, which is expressed in particular at the international level, in our opinion, already, forms the basis for further changes towards saving the planet for future generations.

Key words: Aarhus Convention, Escazú Convention, Effectiveness of Procedural Rights, Environmental Law.